

Kurucusu:
Dr. Mehmet Ali UZ

Yayın Kurulu:
Dr. Mehmet Ali UZ
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Hasan YAŞAR
Ahmet ÇELİK
Ali IŞIK
Av. Serdar CEYLAN

CİLT: 24 • SAYI: 13
7 Mayıs 2025 ÇARŞAMBA

KADEMİK

Sayfalar

Merhaba

f /akademiksayfalar

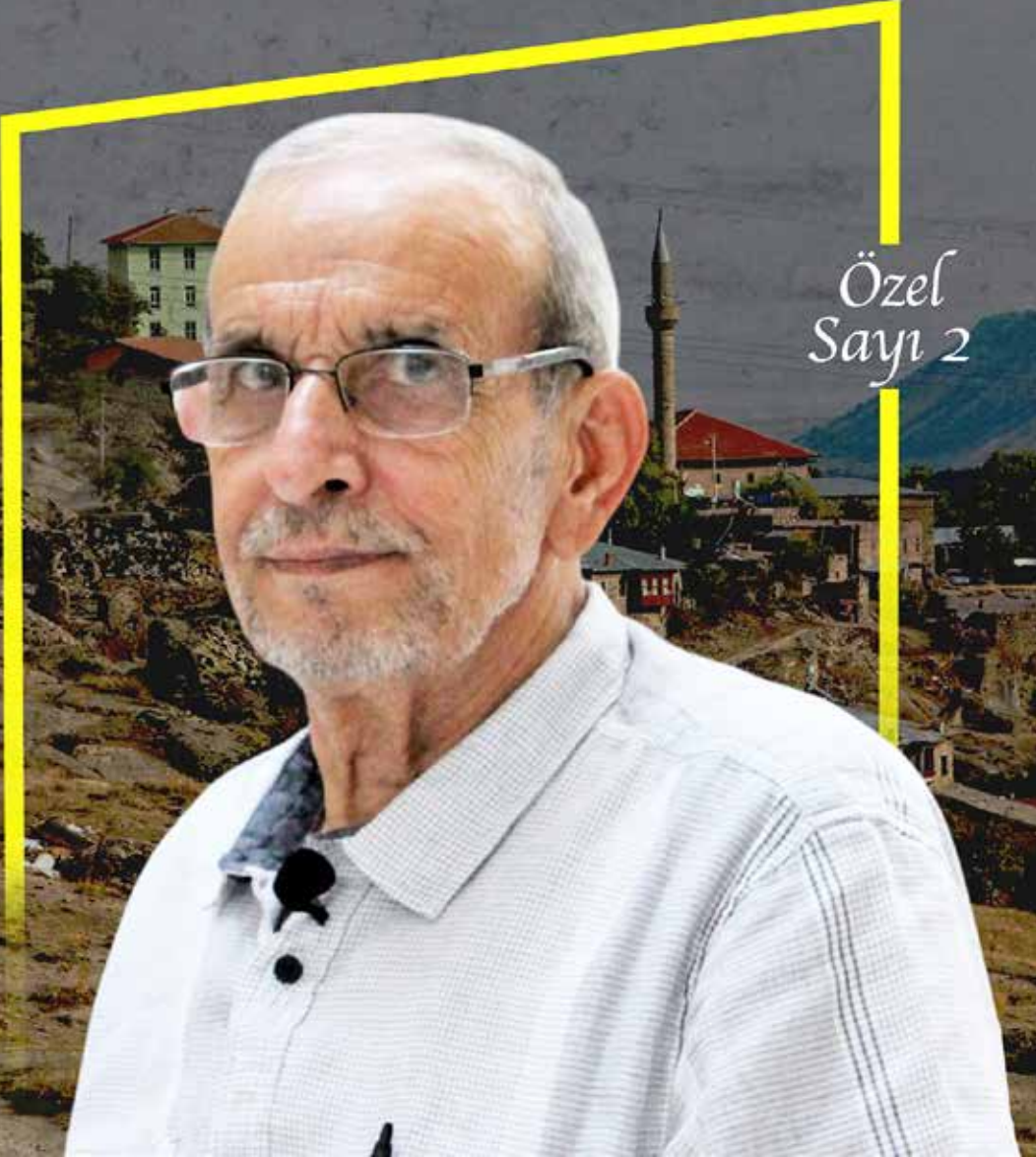
www.merhabahaber.com

80 YAŞINDA YAŞAYAN

KONYA HAFIZASI

İSMAİL DETSELi

Özel
Sayı 2

KONYA HALK EDEBİYATI'NIN ALAYLI USTASI DETSELİ İSMAİL AĞABEY

İran Edebiyatı'nın şahikalarından Şiraz'lı Sâdi bir hikayesinde "Kocakarı İmanı"nın önemini vurgular. Bir Türkmen Köyü'nde evinin işlerini yapmakta olan yaşlı bir kadın, komşularının köy meydanına doğru acele acele gitmekte olduklarını görünce "Hayrola guzularım, bu ne hâl, böyle nereye gidersiniz?" diye sorar. Köylülerde "Gocanine Camiye Allah'ın varlığını binbir delille isbatlayan bir âlim gelmiş, o'nu dinlemeye gideriz, istersen sen de gel" deyince yaşlı kadının umursamaz bir tavırla "o'nun binbir şüphesi varmış, benim Rabbinimden şüphem yokki, delile ihtiyacım olsun" diyerek, işine devam eder. Eğitimsiz ama, temiz fıtratı ile arı duru irfan üzerindeki saf bir imanının öneminin anlatıldığı bu hikayeden mülhem olarak, eğitimsiz bir ailede yetişen ilk okul mezunu Detseli İsmail Ağabey, halk edebiyatına olan fıtratı, sevdası, yeteneği ve zekası sonucu, bir rüyasında kendisine sunulan şerbeti nûş etmesinin teşvikiyle, bade içmekle aşıklık yeteneklerini kazandıklarına inanan ozanlar misali coşup söylemeye başladığı günlerden beri, halk edebiyatının eğitilmiş uzmanlarının çoğuna nal toplatmaktadır. Tıpkı mesleği sanayici-işadamı olup nam-ı diğer "Kitaphan (Bibliyoman) yani kitap kurdu olan Mustafa Sinan Ümit Bey'in nice okumuşlara kitap tozlarını yutturmasına benziyordu.

Ayrıca, eğitim sistemimizi azda

olsa tanıyınca, bu iki güzel insana "İyi ki okumamışsınız" diyesimiz geliyor. Çünkü, adında hem milli hemde eğitim olan maarifimiz, na-ehil ellerde, ülkemizin geleceği olan çocuklarımızı eğiteceği, erdem kazandıracağı ve yetenekli oldukları alanda yetiştireceği yerde, adeta değirmen taşı gibi öğüt-mektedir. Tam yüz yıldır, yapılan yirmi civarındaki büyük şûrâlara rağmen, maarifte bir arpa boyu yol katedemediğimiz cümle âlemin malumudur. Bütün bunlara rağmen umutsuz olmaya da gerek yoktur. Her toplumu, sürükleyen ve yöneten kesim, genelin yüzde biri kadardır. İlâhi takdir gereği, Hüdâ-i nâbit olarak çıkan, sayıları azda olsa semâdaki Süreyya yıldızı gibi parlayan alaylı yeteneklerle, eğitim çarkında öğütölmekten hasbel kader kurtulan, imalat hatası bazı eğitilmiş yeteneklerin varlığı ile güzel işler de yapılmaktadır. Hele edebiyatımızın aksakalı Prof. Dr.Saim Sakaoğlu Hoca gibi uzmanların, İsmail Ağabey gibi alaylı ustaları sürekli araştırmaya teşvik etmeleri ve yaptıkları teknik yardımlarla, kültürümüze nice şaheserler kazandırmaktadırlar. Yazılarını ve eserlerini ilmî ve edebî yönden değerlendirecek konumda değilim. Kültüre duyarlı bir okuyucu ve dinleyici olarak, aldığım keyfin yanında, halk arasında anonim olarak dolaşan olayları, hikayeleri, masalları veya destanları kayda geçirerek kaybolmalarını

engellediği ve tarihe not düştüğü için ayrıca takdir ve teşekkür edilmesi gereken bu güzel insanla, yollarımız ne yazık ki çok geç kesişmişti.

Kendisiyle Şubat 1996 yılında bizzat başlattığım “Selçuklu Salı Sohbetleri” ile diğer STK’ların faaliyetlerindeki karşılaşmalarımızda tanışmıştık. Sohbetlerin sonunda konuşmacılara yaptığı katkılarla, bazende “sizi dinlerken şuracıkda birşeyler karalayıverdim” diye başlayan beylik cümlesinden sonra okuduğu şiirlerle dikkatimi çekmişti. Samimiyetimiz arttıkça, başka mekânlarda da karşılaşıyor, hat-

ta arasıra evinde ziyaretine gittiğimizde, sohbetine, mühtesebatına ve nüktelerine doyum olmuyordu. Konuşmalarına aksanı ve uslubu ile ayrı bir renk ve zevk kattığı için müdavimi olduğu “Salı Sohbetleri”nde bazen konuşmacı da oluyordu. Misafirperver ve cömertti. Zaman zaman yetiştirdiği meyveleri, getirip dağıtırdı. Mütevazı ve hoşgörülüydü. O kadar ki, sohbetlerde veya gezilerde bile, alkol almadan duramayan fotoğraf sanatçısı, öykü yazarı, seyyah-ı fâkir, gezgin yürek Zeki Ağabey, hep kendisiyle aynı koltukta oturmayı veya aynı odayı

paylaşmayı yeğlerdi. Ortamını bulduğu zaman, halk kültürümüzün peştemalsiz anlatılan kızıl yarenliğin de ustalarındandı. Urfa sıra gecelerinde, musiki eşliğinde çiğ köfte yoğrulması gibi, bizimde Silile Kültür Evi'nde, İsmail Ağabey'in "Pişmaniye çekerken" yaptığımız tadına doyumsuz sohbeti hâlâ unutamıyoruz. Sohbetin sonunda bazı konuşmacılara yazdığı gibi, şahsımada birkaç şiir yazmıştı. Hatta, "benim için ilk şiir yazan insan"dı.

Konya Aydınlar Ocağı olarak 6 Kasım 2015 tarihinde kültür hâdimi bu güzel insana doğumunun 70'nci, şairliğinin 60'ncı, yazarlığının 20'nci yılında bir saygı gecesi düzenleyerek vefamızı göstermek istedik. Bu minval üzerine yıllar geçtikçe zindeliği ve hareket kabiliyeti azaldığı için, her programa gelemey olmuştur. Seçici davranıyordu. Allah izin verirse 04 Kasım 2025 tarihinde doğumunun 80'nci, şairliğinin 70'nci, yazarlığının 30'ncü yılında birde "Şükran Ge-

cesi" düzenleyerek ailesi ve dostlarıyla buluşturup, kendisine Konya olarak, borcumuzun bir kısmını ödeyebilmeyi umut ediyoruz.

Sözlerimi, yine Hz.Peygamber'in bir kıssasını İsmail Ağabey'e uyarlayarak tamamlamak istiyorum. Birgün sevgili Peygamberimize tebliğini işiten bir bedevi gelir ve en yalın bir ifadeyle ne yapması gerektiğini sorar. Cevabını aldıktan sonra "Bu dediğin beş şartı yaparım, azaltmam da, çoğaltmamda, tamam mı?"der. Sonra sahabilerin meraklı bakışları arasında devesine binip giderken, bedevideki saf samimiyeti gören Hz.Peygamber "Cennetlik birini görmek isteyen, şu bedeviye baksın" dediği gibi, biz de "alaylı bir halk edebiyatı ustası görmek isteyen, Detseli İsmail Ağabey'e gönderin" diyerek kendisine, ailesine ve sevenlerine Yüce Mevlâ'dan kültürümüze daha nice güzel hizmetler yapması temennisiyle sıhhat, afiyet ve hayırlı ömürler diliyoruz.

HALK BİLİMCİ İSMAİL DETSELİ AĞABEY

Bütün doğallığıyla Allah(cc) için sevdiğim gönlü güzel ağabeylerden biridir Detseli Ağabey.

Kültür, sanat, edebiyat, sinema, din, felsefe, tarih, mûsikî, mâzî, âti, millî, yerli, vefa, dost... gibi evrensel kavramların mozaiğinden oluşan birbirinden farklı konularda, söyleyecek sözü olan hayat üniversitesinde yetişmiş, alaylı, doğal bir halk bilimcidir İsmail Detseli Ağabey.

Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesinin programlarında tanıdım ilk olarak. Sonra Konya Aydınlar Ocağı ve İkinci Sohbetleri'nde dinledim... Köşe yazılarını okudum önce Memleket gazetesinden, sonra Yenigün'den...

Evinin önündeki o küçük, gönlü büyüklüğündeki bahçesinde sohbet ettik, kahve içtik, çağla topladık, erik topladık, kayısı topladık, kayısı çekirdeği kırdık şifa niyetine...

Zamanın behrine kayıt düşül- düğünde gelecek nesillere son derece ilginç bir örnek, doğal bir rol model vesikasıdır o. Halka, Anadolu'ya mâl olmuş Âşık Veysellerin, Neşet Ertaşların Konya'da yetişmiş güzel bir örneği...

Feleğin çemberinden geçmiş, büyüdüğü döneminin yokluklarını, zorluklarını yaşamış; düşe kal- ka büyümüş, hayat fırınında pişerek olgunlaşmış, ağırlaşmış, bilgeleşmiş bir İsmail Ağabey...

Konferanslarından hatırladık-

larım:

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 5 Mayıs 2018 "Konya Halk Hekimliği ve Sınanmış Yerler"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 12 Ocak 2019 "Giliştralı Abbas, Tahir Hocalar ve Delibaş Vakası"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 27 Aralık 2014 "Konya Hanları"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 14 Şubat 2015 "Konya'nın Unutulan Pişmaniye Çekme Kültürü"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 23 Mayıs 2015 "Eski Konya Kırsalında Dügünler ve Kıyafetleri"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri 27 Şubat 2016 "Konya Su Değirmenleri ve Değirmen Kültürü"

Yaşayan Konya Hafızası İkinci Sohbetleri

Kitaplarından hatırladıklarım:

Konya folklorunu ve kültürel yaşamını anlatan, Memleket Gazetesi yayınlarından "Hatırla Ey Şehir" kitabı.

"Gönülden Dile Dilden Gönüle" şiir kitabı.

Çocukluğunda ninesinden, annesinden ve komşu kadınlarından dinlediği masalları bugüne aktardığı "Biz Çıkalım Kerevetine" masal kitabı.

Bir de kendisini anlatan, Hakkı Biçer'in kaleminden "Hayat Öyküleriyle İsmail Detseli" biyografi kitabı.

Ben doğmadan bir yıl önce Giliştra Köyü İlkokulunu "İyi" dereceyle bitirmiş, imkânsızlıklar sebebiyle de daha ileriye gidememiş; fakat güçlü hafızası ve öğrenme isteği sayesinde okulların öğretmeyeceği pek çok bilgiyi, hayatın ağır tecrübeleriyle yaşayarak öğrenmiş... Bir öğretmen olarak bazen düşünüyorum da "iyi ki okula gitmemiş" diyorum. O kadar okumuş cahillerle karşılaşılıyor ki, bulundukları makam ve mevkileri boşu boşuna işgal ediyorlar...

Şairliği ve araştırmacı yazarlığı yanında iyi bir oyuncu da olan İsmail Detseli Ağabey ile 2019 yılında, Fatih Sezgin'in senaristliğini ve yönetmenliğini yaptığı "İhtiyarlar Taburu" filminde beraber Kore gazisi rollerini paylaştık.

"Annem çok değerli bir kadındı. Çok çalışkan bir kadındı. O hastalık sırasında hem babama bakardı hem de bizlere bakardı. Bizim köyde böyle kişiler için 'Evin avradı, dağın erkeği...' derler. Annem öyleydi, çift sürerdi, düven sürerdi,

hem bizi besler hem de kocasına bakardı..." diyor bir röportajında.

"Biz, beş kardeşтик; 1943 doğumlu ablamız vefat etti. Toplam sekiz kardeşтик, fakat üçü doğduktan sonra öldü. En büyüğümüz ablamın Ayşe idi o vefat etti. Ondan sonra ben doğmuşum. Benden sonra ise Hafize ve Hatice doğdu, onlar da sağ. En küçük kardeşimiz ise Ramazan, o da sağ, Allah(cc) hepsine selamet versin. Tabii aile genişledikçe, çocuk çocuk çoğaldıkça bizdeki güçlükler de büyümeye başladı, ama annem hepsinin üstesinden geldi. Bu yorgunluk, bu meşakkat annemde beyin hastalığı zuhur ettirdi. 1961 senesinde annem beyin hastalığına tutuldu. Ondan sonra da kimseye zararı olmadı, ama kimseye faydası da olmadı. Ben onu ölünceye kadar el bebek gül bebek besledim, 1982 senesinde de vefat etti... Babam öldükten sonra bir kız, bir oğlan kardeşim kaldı. Kızı gelin ettim, oğlanı da everdim. Hepsi de mutlular, ne yazık ki şu korona virüsten dolayı oğlan kardeşimle eşi vefat etti..." diyor.

"Benim yeni yetiştiğim yıllarda köyümüzde 120 civarında medre-

se mezunu kişi vardı. Bunlar kış günlerinde barana denilen toplan-tılar yaparlardı. Akranlar arasında ki akşam ev oturmalarına barana denirdi. Herkes emsaline göre barana kurardı. 15-25 yaş arası, 25-40 yaş arası, 40-60 yaşa arası, 60 yaş üstü gibi farklı farklı baranalar kurulurdu. Bu kişiler edindikleri bilgileri bu baranalarda anlatırlardı. Babam o kategoride olmadığı halde hasta olduğu için baranaya giderken ben götürürdüm. Oradaki büyüklerim, 'İsmail kalk bana bir su ver, İsmail bana şunu getir, İsmail bana bunu getir...' derler ve böyle hizmetler yapardım. Onların konuşmalarını da can kulağıyla dinlerdim. Bunların içerisinde Garsımam denilen Ali Arı adlı bir adam vardı, o çok konuşmazdı ama hanımı bizimle akraba olduğu için hanımına Hacı Ali Teyze derdik. O bana çok şeyler anlatırdı. Onlardan çok bilgi aldım..." diye- rek yetiştiği ortamlar hakkında bil- gi veriyor.

Yine Konya'mızda unutamadı- ğı, kendisi için anlam ifade eden mekânlar hakkında sorulan bir so- ruya verdiği cevap çok ilgimi çek- mişti:

"Konya'da huzur bulduğum bir- kaç mescit var ama mesela Muha-

cir Pazarı'nın içindeki mescitlerin hepsine giderim. Ara ara gidip ora- larda namaz kılarım. Mehmet Akif Ersoy'un hutbe okuduğu bir mes- cit var. Tahir Hoca Camii'nin bu tarafında yer alır. Orada çok huzur bulurum. Gedavet Parkı'nın orada Hoca Hasan Camii var. Oraya da çok giderim, orada da huzur bulu- rum. Sadreddin Konevî Camii'ne de giderim, orada da çok huzur bu- lurum. Bir de Üçler Mezarlığı'na gidince farklı bir manevi havayı hissediyorum. Oradaki yatırların manevî havası bize de nüksediyor galiba... Diğer mezarlıkların hepsi- ne de giderim ama oranın ayrı bir özelliği var. Lâlebahçe'de bir me- zarlık var, annem orada yatıyor. Onun yanında kendime bir yer ayırdım ama bir yandan da Üçler mezarlığını da canım çekiyor. Bun- lar nasip meselesi, ne olacağı belli olmaz. Adam beni filan yere def- nedin, diyor o da olmuyor..." di- yor.

Biz de Yâ nasip... diyoruz.

Olduğu gibi görünen, göründü- ğü gibi de olan ve kendisini Allah(cc) için sevdiğimiz İsmail Ağabey'imize 80. Yaşında Rabbi- mizden hayırlı, imanlı, sağlıklı, hu- zurlu, bereketli, uzun ömürler dili- yoruz.

Mustafa
GÜDEN

DETSELİ'NİN KEREVETİ

Amatör sporların resmi kurumlarda revaçta olduğu 1980'li yıllarda Türkiye Elektrik Kurumu da bünyesinde TEK Meramspor Kulübünü kurup bisiklet, futbol, voleybol, güreş masa tenisi gibi branşlarda faaliyete başlamıştı. Hal böyle olunca spor gazetecisi olarak bizim için TEK iyi bir haber kaynağı idi. Başta Genel Müdür Burhan Şahin olmak üzere Hikmet Çay, Mustafa Erişen, Cemel Harmankaya, Seyit Efe, Mehmet Kiraz, Halil Karaçor, Hikmet Yanartaş, Remzi Ay, merhum Hasan Bari Elmas gibi insanlarla yakın dostluğumuz o tarihlerde tahakkuk etti. Spor adamları ve sporculara yaptığımız ziyaretlerde de farklı insanlarla tanıştık. Kurumda şoför olarak görev yapan İsmail Detseli ile de o tarihlerde tanıştık. Fakat soyadına ba-

kıp yanılmayın, Detseli değil, Kilistra yani Gökyurtlu'dur. Kurumdaki görevi sebebiyle sıklıkla köylere seyahat ettiğinden her yöre ile ilgili hem güncel hem de tarihi bilgilere vâkıftı. Zira tahsilatçılar haneleri gezerken o köy kahvehanesinde ihtiyarların yanına oturup yörenin adetlerinden, gelenek-göreneklerinden, masallarından manilerden konuşurmuş.

Biz bir grup arkadaşımızla, ata yurdumuz Derbent'e hizmet etmek üzere 1990'lı yıllarda Derbentliler Dayanışma Derneğini kurduğumuzda, İsmail Desteli de, Derbentli olmamasına rağmen programlarımızın müdavi-miydi. Yazıp okuduğu güzellemeler, şiirler vesilesiyle fahri bir Derbentli olup çıktı.

Terziler İşhanı'nda yayıncılığa başladığımızda İsmail Detseli

emekli olmuştu ve zaman zaman ziyaretimize gelir, şiirden masaldan sohbet ederdik. Zaten aramızda bir de hısımlık zuhur etmişti. Şiirlerini kalın bir defterde derlemişti, fakat sohbet sırasında anlattığı masallar kayıt dışıydı ve kaybolması muhtemeldi. “Bunları deftere yazsam ne fayda; ne yapsak da insanlar bunları okusa, faydalansa ve bizden sonraki nesillere aktarabilirsek?” diyordu. Evet, bu değerli bilgiler, kişiye münhasır defterlerde kalmamalıydı.

Dönemin genç kalem erbaplarından Mehmet Ali Köseoğlu ve Ahmet Aka o yıllarda, bizim de yazı kadrosunda olduğumuz Hakimiyet’in Yazı İşleri Müdürlüğünü yürütüyordu. İlkokul mezunu İsmail Ağabeyin yazılarına ihtimam gösterip değer kazandırabilirlerdi. Tavsiyemiz üzerine bir müddet Hakimiyet’te hem şiirleri hem de edebi metinlerine yer verildi. Böylece Detseli’nin hayatında yeni bir dönem başlamış oldu.

Memleket gazetesinin yayın

hayatına başlaması ise Detseli’nin halkiyat basamaklarını tırmanmasına vesile oldu. Zira gazetenin A takımında bulunan Hakkı Biçer dostumuz hemşerisi Desteli’nin yazılarına değer kazandıracak iyi bir editördü. Şiirlerinden oluşan ilk kitabı “Gönülden Dile Dilden Kaleme” bu dönem de okurla buluştu.

Detseli bir gün ziyaretimize geldiğinde yüreğindeki tedirginlik yüzüne vurmuş bir haldeydi. Zira Prof. Dr. Hasan Bahar Hoca’nın Uluslararası Kilistra Sempozyumu hazırlamakta olduğunu haber alınca ziyaret edip köyüne dair dağarcığındaki bilgileri vermek istemiş, Hoca da “Bana anlatma, konuşmacı olarak gel, orada anlat” deyivermişti. “Ben İlkokulu köyünde bitirmiş bir adamım. Onca profesörün, yabancı ilim adamının arasında nasıl konuşacağım?” diyordu.

Onun tedirginliğine karşılık biz de; Hasan Bahar Hoca’nın sahasında ne büyük öngörülere sahip değerli bir ilim adamı olduğu hissi uyandı. Nasıl hazırlanması

gerektiği hususunda detaylıca konuştuktan sonra ve “Bu sempozyumun yıldızı sen olacaksın” dedik. Ve öyle oldu. Kapanış Bildirgesinin okunduğu son oturumda bütün katılımcılar ilkokul mezun İsmail Detseli’ye hususen teşekkür etti. Çünkü o halkiyatın bizzat kendisiydi.

Sonra “Hatırla Ey Şehir” adlı ikinci kitabı yayınlandı ki çok değerliydi. Unutulmaya yüz tutan yakın tarih Konya’sına ait gelenek ve görenekler, yaşam biçimleri bu kitapta kayda geçirilmiş oldu.

Sadece Derbent gezilerinde değil, Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi’nin seyahat ve diğer aktivitelerinde onunla birlikte olduk. Aydınlar Ocağı ve Selçukya programlarının kadim takipçilerinden biri de Detseli idi. Yol arkadaşlığımız bir zamandır da Yenigün gazetesi sütunlarında devam ediyor.

Bizim “Ebül Vefa İhsan Kayseri’yi” yazdığımız Konya Büyükşehir Belediyesi’nin “Bana Konya’yı Anlat Hatırat Serisinde”

Hakkı Biçer de Hayat Öyküleriyle İsmail Detseli’yi sekizinci kitap olarak kaleme aldı. Böylece Kilistra’dan yola çıkan çocuğun İzmir ve İstanbul’daki delikanlılık serüveni, Konya’ya döndükten sonra yaşayıp gördükleri kaydedilmiş oldu. Karatay Belediyesi yayını olan “Biz Çıkalım Kerevetine” masal kitabı, Detseli’nin hafızasında biriktirdiği sözel halkiyatımızın güzel örneklerindendir.

İsmail Detseli yazdıklarını köyündeki ilkokulda öğrenmedi. Sonraki yıllarda da tahsil için ayıracak vakti ve imkânı olmadı. Bir devlet kurumuna şoför olarak hizmet ederken gittiği köylerde dinledikleri onun için madden hükümündeydi. İmkân bulup, vakti de elverince yazdı ve folklorumuza kazandırdı. Bununla birlikte zaman ve hafıza yönetimi konusunda bir numune oldu. Gün be gün seksen yaşına doğru adımlayan hısımım, ağabeyim, arkadaşım, yoldaşım İsmail Detseli’ye sağlıklı, mutlu ömürler diliyorum.

İSMAİL DETSELİ PORTRESİ: TOPRAĞIN OĞLU, DOSTLUĞUN ERİK DALI

Konya'nın (şimdi Meram'a bağlı) Gökyurt (Gilistra) köyünde, patateslerin söküldüğü bereketli bir ekim gününde dünyaya gözlerini açmış İsmail Detseli ağabey. Annesi Meryem'in "Patatesler sökülürken doğdu" diye anlattığı o gün, sanki toprağın kokusuyla yoğrulmuş bir hayatın ilk nefes alıp verişiymiş. Resmi kayıtlarda doğum tarihi 01.10.1945 olarak geçse de, bu tarih tahminen nüfusa iki yıl gecikmeli yazılmış. Fakir bir ailenin ikinci çocuğu olarak hayata başlayan İsmail Detseli, annesi Meryem ve babası Osman'ın yoklukla sınanan yuvasında büyür. Babası kemik veremiyle yatağa mahkûmken, evin direği annesi olur; öküzle çift sürer, dağdan odun kesip Konya'ya

merkeple götürür, pazarda satarak evi ayakta tutar. Detseli ağabey, o günleri anlatırken annesinin zekâsına ve çalışkanlığına hayranlığını gizlemezdi: "Osmanlı bakiyesi bir kadındı anam, merkeple odun taşır, pazarda satar, dönüşte evin ihtiyacını görürdü." Dönemin kasvetli günleri, eli sopalı memurların köye baskınları, ağlayan insanların feryatları, onun çocukluk belleğinde silinmez izler bırakmıştı. O yıllarda köyde yol yoktu, vasıta yoktu; Hatıp Mahallesi'ne 40-45 kilometre mesafede, neredeyse izole bir hayat sürerdi aile.

Hatırlarından edindiğimiz bilgilere göre zayıf ve çelimsiz bir çocuktı, ama zekâsı çevresindekileri şaşırtırdı. Üç yaşından iti-

baren yaşadıklarını hatırlayacak kadar berrak bir hafızası vardı. Köyün büyükleri onun bu özelliğine hayret eder, babası Osman ise hastane yatağında bile oğluyla övünürdü. Okumaya olan merakı, onu köy okulunda ikinci sınıfta sürekli bir okuyucu yaptı. Babasının Eğirdir'deki hastane arkadaşısı Kütahyalı Ahmet Amca'nın hediye ettiği Kerem ile Aslı kitabı, küçük İsmail'in hayatını değiştirdi. O kalın kitabı defalarca okudu, şiirlerini ezberledi; bu tutku, onu bir ozan olmaya itti. Babası Osman, "Bu kitabı elinden al, yoksa Polisin Fikret gibi başımıza dert olacak" diye annesini azarlasa da, İsmail'in yazma ve okuma aşkı sönmedi. Bir gece kandilin ışığında sobanın arkasına gizlenip kitabı okurken uyuyakaldı ve gördüğü garip bir rüya, onda derin bir iz bıraktı. İki aksakallı derviş ve garip bineklerle dolu bu rüya, ona yaşlılarından öte bir olgunluk kazandırdı; ko-

nuşmaları insanları etkilemeye başladı. Köyün büyüklerinin anlattığı Âşık Garip, Karacaoğlan, Kerem ile Aslı gibi hikâyeler, onun hayal dünyasını şekillendirdi. Annesinin masalları, babasının hastalığa rağmen zekâsıyla övündüğü oğluna ilham oldu. O yıllarda köyde okuma yazma bilen azdı; annesi Meryem, genç kızlara buğday sapından sele örme, nakışlı çoraplar yapmayı öğretirken, küçük İsmail bu kültürel zenginliğin, tıpkı bir arı gibi usulca özünü toplardı.

Eğitim hayatı, köydeki ilkokulla sınırlı kaldı. Öğretmenleri, "Bu çocuk çok zeki, okutalım" dese de, babasının hastalığı ve evin geçim derdi buna engel oldu. On yanında, öğretmeni Sevim Hanım, "İsmail'i bana kardeş olarak ver, okutayım" diye yalvardı, ama babası, "Çobanın elinden değnek alınır mı?" diyerek reddetti. Çobanlık yaparak ailesine destek verdi; sığır sürüsünü otlatırken,

dedesinden Kur'an öğrendi. Gençliğinde İzmir, İstanbul ve Ankara'da çalışarak gurbet hayatı yaşadı. 1960 darbesiyle İzmir'de jandarma dipçığı yedi... Askerliğini Manisa'da yaptıktan sonra, 1971'de Esmâ Hanım ile evlendi. Yedi çocuğu oldu; isimlerini ailesinden seçti: Meryem, Osman, Fatma, Zeynep, Naciye, Metin ve down sendromlu Fatih. Her zaman "Fatih evimizin neşesi" der, onunla yakından ilgilenir. 1978'de Konya'ya göç etti, uzun yol şoförlüğü ve Türkiye Elektrik Kurumu'nda şoförlük yaptıktan sonra 1994'te emekli oldu.

Onunla tanışmamız yazının dünyasına ait olsa da gönül birlik-teliğimizin nişanesi topraktır. Evinin önünde yetiştirip meyvesini herkese gönü gibi ikram ettiği Konya'nın gök eriği 'Hamıdatlı'nın fidanlarından birisini bana hediye etmişti. O fidan, şimdi bizim bahçemizde genç bir ağaç olarak meyve veriyor; her dalında İsmail Abi'nin toprağa olan sevgisini, cömertliğini taşıyor; hayat felsefesini yansıtıyor: Toprakla başlar her şey, emekle büyür, pay-

laşmakla güzelleşir. O fidan, artık sadece bir ağaç değildir; İsmail Detseli ağabeyin bana bıraktığı bir miras, bir hazine, güzel günlerin devamlı ve hisli anlatıcısıdır. Her baktığımda, onun elleriyle toprağı işleyişini, "Bu erik benden sana hatıradır" deyişini hatırlarım; sanki her meyvede onun neşeli sesi gizlidir.

İsmail Abi'nin kalem de, toprak kadar bereketliydi. Emekli olduktan sonra şiirleri ve yazılarıyla Konya'nın ruhunu anlatmaya adadı kendini. Hâkimiyet Gazetesi ve Memleket Gazetesi'nde Yazı İşleri Müdürü olarak görev yaptığım yıllarda, onun yazılarını yayımlamak benim için bir gururdu. Şiirlerini önceleri el yazısıyla getirirdi; bazen bir mani, bazen uzun bir destan... Onun kaleminden dökülen her kelime, Anadolu'nun aydınlık sesiydi. Benim de bir miktar emeğim geçti onun şiir ve yazılarına; düzenleme yaparken onun samimiyetini, içtenliğini bozmamaya özen gösterirdim. Hâkimiyet'te ramazan manileri, Memleket'te şehir kültürü yazıları yayımlandı; her biri, Konya'nın

hafızasına kazınmış birer nakıştı. O, sadece yazmaz, yazdıklarıyla yaşardı. Şiirleri, köyünün toprağından, annesinin masallarından, babasının nasihatlerinden süzülürdü; her dizesinde bir yaşanmışlık, bir hatıra saklıydı.

Türkiye Yazarlar Birliği'nin (TYB) "Yazılacak Çok Şeyimiz Var!" gezilerinde İsmail Abi'yle geçirdiğimiz anlar, hâlâ yüzlerde bir tebessüm uyandırır. Aksaray'dan Mardin'e, Muğla'dan Amasya'ya kadar pek çok şehre gittik. O, her gezide defteri ve kalemıyla hazır beklerdi. Gittiğimiz yerle ilgili hemen oracıkta bir şiir yazıp, bizi ağırlayan ev sahiplerine okuyuverirdi. "Bu şiir size hediyem" derken gözleri parlardı. O anlar, heyete keyifli dakikalar yaşıtırdı; onun kaleminden dökülen dizeler, gezdiğimiz yerlerin ruhunu yansıtırdı.

Konya, onun için bir şehirden fazlasıydı; bir kimlikti, bir aşktı. "Sanırım Rabbim emanetini teslim alana kadar Konya'yı anlatmaya, yazmaya devam edeceğim. Gazetecilik bir tutkuymuş, bir ısı-

tırapmış hiç geçmeyen. Ruh eşimden sonra ruh işimi de buldum diyorum hep. Konya üzerine yazarken, konuşurken kalbim deli gibi çarpıyor. Şifa bulmak istemediğim tek hastalığım bu..." derdi. Gönülden Dile Dilden Kaleme ve Hatırla Ey Şehir gibi kitaplarıyla şehrin tarihini, folklorunu, insanlarını ölümsüzleştirdi. Yerel televizyonlarda Konya'yı anlattı, sempozyumlarda konuşmalar yaptı. İlkokul mezunu olmasına rağmen, Uluslararası Hatunsaray Sempozyumu'nda "Pavlos Bir Havari Değildir" başlıklı bildirisini sundu ve bir Alman profesörün takdirini kazandı. Bu hatırayı kendisi şöyle anlatır:

"2011 yılında Uluslararası Hatunsaray (Lystra) ve Çevresi Sempozyumundan davet almıştım. 3 gün boyunca 8 oturum halinde çok önemli bir faaliyet yapılmıştı. Ben bu toplantıların tamamını Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Salonunda takip ettim. Konuşmalar sırasında yörem hakkında kim yanlış bir bilgi veriyse, konuşmadan sonra söz alıp usulünce o yanlış düzelttim. Kendim ilkökul mezunu olmama rağmen 'Pavlos Bir Havari Değil-

dir' konulu bildiriyi sundum. Sempozyum bittikten sonra bir Alman profesör, oturum başkanına "İsmail Bey'i tebrik ediyorum, bizler okuyarak öğrendik, ama o büyüklerinden çok güzel bilgiler dinlemiş ve bu bilgileri de aklında tutmuş. İsmail Bey'in söylediklerinin hepsi bana göre gerçek" dedi. Akşam Konya Ticaret Odası salonunda yemek yerken Prof. Dr. Hasan Bahar hocam, sempozyuma davet edilmiş olmamın isabetli bir karar olduğunu söylemiş, bana teşekkür etmişti."

Hayatı, zorluklarla dolu bir destandır İsmail abinin. 1980'de Konya'da pazarcılık yaparken bıçak taşıdığı için gözaltına alınır. Bu hadiseyi de şöyle anlatır:

"12 Eylül 1980'de Konya'daydım. İşim yok, çoluk çölmek şehrin varoşu sayılan bir semtte oturuyorum. Bir arkadaşımın 1971 model eğri bacaklı Skoda aracını kullanıyorum. Onunla ortak pazarcılık yapıyoruz. (...) Bir pazar günü sabahın erken vaktinde evimden çıktım, Skoda ile hale gittim, sebzeleri aldım pazara ge-

tirdim. Akşama kadar yorucu bir çalışmadan sonra geceye yakın saatte, 21.00 sularında Lalebahçe'deki evime dönüyorum. (...) Hatıp Lalebahçe yol kavşağına geldim, şehrin her yerinde asker ve polis kontrolü vardı, durduk. (...) Asker ceplerimi, yanımlı belimi yoklarken bir bıçağım vardı, kara saplı. Cep bıçağından biraz büyük ev bıçağından da küçüktü, ama açılınca arkasında bir mandalı vardı ona basmadan kapatılmazdı. Onu bana gösterip 'Bu ne lan?' dedi asker. Gayri ihtiyari 'Bıçak' dedim. 'Anladık bıçak da nasıl bıçak?' 'Baya bıçak işte!' 'Bu bıçak değil hançer lan, kime karşı kullanacaksın bunu?' 'Asker kardeş, biz pazarcıyız, aldığımız sebzelerin kuvvetli ip bağları var, onları filan keseriz bu bıçakla. Yoksa bizim başka ne amacımız olur ki' deyip aracımın kasasındaki bir bağ pırasayı işaret ettim, ipini de gösterdim. Asker 'Bu ipten ne olacak eli ile koparır adam bunu, senin niyetin başka' deyince ben de yüksek sesle 'Öyle kolaysa kopar da göreyim' deyiverdim. İpe sarıldı kopmayınca eli acıdı. Sen

misin öyle diyen. Hemen aracı ve yandaki tarlayı işaret edip ‘Çek aracını şuraya kilitle bizimle geleceksin, ip kesmeyi göstereceğim sana’ dedi. ‘Yapma etme diye yalvarmam, dil dökmem fayda etmedi, bir dipçik de o attı. Aracı kilitledik. Benim gibi birkaç kişiyi daha toparladılar, doğru Emniyet Müdürlüğü’ne.

28 Şubat’ta yazılarıyla hakikate ve mazlum olana sahip çıkar. Ama hiçbir fırtına, onun neşesini, umudunu kıramaz. Teknolojik gelişmeleri anlatırken “Karasa-bandan bilgisayara geçtik” der; teknolojiye an be an şahitlik eden bir kuşağın temsilcisidir. Dede-sinden öğrendiği Kur’an, onu manevi bir yola bağlar; 2010’da umreye, 2016’da hacca gider. Bu güzel seyahatleri anlatırken “Kâbe, ana kucak gibi” der. İhtiyarlar Taburu filminde Gazi Hayrullah rolüyle sinemaya adım atan Detseli ağabey; “Kamera bana yabancı değil” diyerek racon keser. Kör Ahmet’le dostluğu, ona yazdığı şiirler, Konya’nın eski günlerini

yâd edişleri, onun vefasını gösterirdi.

İsmail Detseli ağabey yakın zamanda Hâkimiyet Gazetesi’nde yeniden yazmaya başladı... İlk yazısında kendi kültür coğrafyasından olarak saydığı isimler “Sefa Odabaşı, Yalçın Dikilitaş, İsmail Topaloğlu, Recai Kıcıkoglu ve Saim Sakaoglu” idi... Bu yazısında kıymetli refikim Ahmet Aka ile beni de yan yana bir cümle içinde şöyle anmış: “Hâkimiyet gazetesi yazı işleri müdürü olan sevgili M. Ali Köseoğlu ve Ahmet Aka’nın da desteği ile şiirlerim Hâkimiyet’te yayınlanmaya başlamıştı.” İsmail abinin esas dikkat çektiği yıllar 2004’ten itibaren Memleket Gazetesi’nde yazdığı yıllardı. Bu yazılar kıymetli Adem Alemdar’ın ikramıyla Memleket Yayınları arasından 2010’da “Hatırla Ey Şehir” ismiyle kitaplaşmıştı.

Yazdığını yaşayan ve yaşadığını yazan bir gönül işçisidir İsmail ağabeyimiz, iyi biliriz.